

На початку 1990-х років у злочинному світі сформувалася жорстка стратифікація. На верхній сходинці – «злодій у законі», середній стаж перебування у «зоні» для них становив понад 10 років. Скасовано заборону для них працювати в державних структурах, оскільки постала необхідність налагодження корумпованих зв'язків із чиновниками всіх рівнів. Злочинні лідери й «авторитети» навіть прагнули ввійти до депутатського корпусу, аби ще законспірувати злочинну діяльність, ускладнити протидію правоохоронних органів.

Наприкінці ХХ ст. організована злочинність досягла найвищих показників зростання, тому з метою подолання її наслідків 30 червня 1993 року Верховна Рада України приймає Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». На підставі цього Закону створено спеціальні управління й відділи МВС України (УБОЗ) для протидії організованій злочинності, у структурі яких функціонували підрозділи: інформаційно-аналітичні, оперативно-розшукові, оперативно-технічні, швидкого реагування, внутрішньої безпеки тощо.

Матчук Світлана Василівна, викладач кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

РОЗГЛЯД ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ У ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Питання розмежування підвідомчості земельних спорів під час вирішення судами питань щодо прийняття позовних заяв до свого провадження й досі залишається одним із найпроблемніших у судовій практиці. Брак однорідної судової практики в цій сфері зумовлений, передусім, широким спектром земельних відносин і різноманітністю земельних спорів, що можуть виникати стосовно цих відносин, а їх розглядають як загальні та господарські, так й адміністративні суди. Для усунення сумнівів щодо застосування законодавства важливу роль відіграють роз'яснення та рекомендації вищих судових

інстанцій. Свою позицію стосовно судового підпорядкування земельних спорів висловив Вищий господарський суд України, згідно з якою в земельних відносинах необхідно розрізняти органи влади як суб'єкти публічно-правових владних повноважень і як органи, що реалізують земельні права держави, територіальних громад та українського народу загалом, тобто як власників землі.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України, компетенція адміністративних судів поширюється на спори фізичних і юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності. Таким чином, земельні спори, стороною у яких є суб'єкт владних повноважень, розглядають адміністративні суди. Суб'єктом владних повноважень, згідно з п. 7 ч. 1 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України, є орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ним управлінських функцій. Тобто справа, стороною в якій є орган державної влади чи місцевого самоврядування, буде адміністративною лише в тому разі, коли такий орган буде здійснювати владні управлінські функції. У статті 2 Господарського кодексу України зазначено, що учасниками відносин у сфері господарювання, крім суб'єктів господарювання, є органи державної влади й органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією.

У зв'язку із цим необхідно розрізняти ці органи як суб'єкти владних повноважень і як суб'єкти господарювання [1, с. 27]. Від того, який статус матиме такий орган у кожному конкретному спорі, буде залежати, якій юрисдикції він підпорядкований – адміністративній чи господарській.

Органи влади здійснюють свої управлінські функції у відносинах, пов'язаних з управлінням у галузі використання земель. Зокрема, такі питання, як встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень, планування використання земель, землеустрій, контроль за використанням й охороною земель, моніторинг земель, ведення державного земельного кадастру, охорона земель тощо, підвідомчі адміністративним судам. Господарським судам підвідомчі земельні спори, що виникають з праввідносин, у яких органи

влади діють як власники землі. Наприклад, спори щодо розпорядження земельними ділянками державної та комунальної власності, а саме щодо надання земельних ділянок у власність або користування, відчуження земельних ділянок, укладення, зміна, розірвання договорів купівлі-продажу й оренди, встановлення сервітуту, укладення інших договорів щодо земельних ділянок, належать до компетенції господарських судів. Таким чином, оскарження рішень органів влади як власників землі щодо цих питань має здійснюватися в порядку господарського, а не адміністративного судочинства.

Особливості земельного законодавства, яке регулює відносини не лише для забезпечення права на землю його суб'єктів, а й з метою раціонального використання та охорони земель, спричиняють доволі складні проблеми для процесуальних галузей права. Під час розгляду судами земельних спорів саме питання щодо співвідношення публічного та приватного в земельному праві спричиняє проблеми розмежування компетенції господарських та інших судів щодо розгляду таких спорів.

Деякі спеціалісти вважають, що проблема розмежування підвідомчості між адміністративними та господарськими судами насправді перебільшена. Так, суддя Вищого господарського суду, заступник голови судової палати з розгляду спорів, пов'язаних із державним регулюванням економічних відносин, Є. Першиков вважає, що стосовно розмежування юрисдикцій «треба просто читати КАС України, де зазначено, що якщо відносини пов'язані з управлінською функцією – це адміністративна юрисдикція... Управлінська функція пов'язана з певним управлінням діяльності, але в жодному разі не з управлінням власності. Якщо вирішується питання власності – це цивільні та земельні відносини, і їх варто розглядати лише в цивільних та господарських судах, залежно від суб'єктного складу спору» [2, с. 34].

Аналітичні дослідження, здійснені у Вищому господарському суді України, засвідчують, що судова практика в земельних спорах паралельно розвивається різними юрисдикціями, суди обстоюють діаметрально протилежні позиції в однакових за контекстом обставин справах як під час вирішення питання юрисдикції суду стосовно розгляду спору, так і щодо правозастосування під час вирішення конкретного

спору по суті. Очевидно, судді керуються різними критеріями визначення юрисдикції.

Водночас проблема розмежування підвідомчості не може бути розв'язана лише за допомогою рекомендаційних роз'яснень вищих судів, оскільки, по-перше, обсяг питань, які необхідно врегулювати, і, зрештою, форма такого врегулювання, очевидно, мали б форму нормативного акта, а по-друге, фактор наявної конкуренції юрисдикцій неодмінно стає на заваді узгодженню правозастосовних позицій. Тому доцільно врегулювати питання підвідомчості та підсудності земельних спорів різних категорій не лише у формі роз'яснень, рекомендацій, інформаційних листів та узагальнень судової практики вищих судових органів, а й шляхом внесення відповідних змін, уточнень на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Лейба Л. В. Проблеми розмежування підвідомчості земельних спорів / Л. В. Лейба // Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 14–15 трав. 2010 р.). – Хмельницький, 2010. – С. 25–27.

2. Шевченко Д. Земельні спори під пильним оком суддів / Д. Шевченко // Земельне право України: теорія і практика. – 2009. – № 9. – С. 33–36.

Микитчик Андрій Васильович, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

СУТНІСТЬ І ГОЛОВНІ ОЗНАКИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ

Корупція в сучасному світі становить серйозну загрозу для держави, демократії, прав людини та соціальної справедливості. Вона гальмує економічний розвиток держави, створює небезпеку для розвитку демократичних інститутів і підриває моральні підвалини суспільства. Корупція стала для